

Transdiagnostic model of healing from marital infidelity with emphasis on the role of metacognitions, schemas, intimacy, emotional efficiency and forgiveness

Authors

Davoud Zolfaghari¹, Shahram Mohammadkhani^{2*}, Alireza Mahdavian³, Mehdi Akbari⁴

1. Ph.D. student in Clinical Psychology, Faculty of Humanities, University of Science and Culture, Tehran, Iran.

2. Associate Professor, Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Science and Culture, Tehran, Iran.

4. Associate Professor, Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Abstract

Receive Date:
18/05/2020

Accept Date:
11/11/2020

Introduction: Infidelity is a common issue in couple therapy and is known as a common and challenging clinical problem for both clients and therapists. The aim of present research was to evaluate the fit of the transdiagnostic model of healing from marital infidelity.

Method: The research method was a descriptive-correlational type of structural equation model. The statistical population of the research included all betrayed women who had referred to counseling centers in Tehran in 2019. These women had not received any therapeutic measure before this research. From this population, 400 people were selected using available sampling method. Participants were assessed with the questionnaires of the relationship healing after marital infidelity (Momeni, 2013), the Meta-Cognitions Questionnaire-30 (MCQ-30) (Wales, 2004), early maladaptive schemas (Young, 1998), Bagarozzi intimacy (Bagarozzi, 2001), Forgiveness (Ray, 2001), and Emotional Efficiency (Mazlum et al., Subprint). Data were analyzed using structural equation method and LISREL and SPSS software.

Results: The results showed that the early maladaptive schema (T-Value= -3.93), metacognition (T-Value= -2.05), emotional efficiency (T-Value= 3.41), intimacy in the relationship (T-Value= 4.53) and forgiveness based on personal values (T-Value= 6.24) had a significant direct and indirect effect on healing from marital infidelity. The early maladaptive scheme did not have a significant direct effect on forgiveness (T-Value= -1.77). In addition, there was no significant effect in mediating forgiveness between the early maladaptive schema and healing from marital infidelity (T-Sobel= -1.113). The results of structural equation modeling indicated that the transdiagnostic model of healing from marital infidelity could predict healing from infidelity ($R^2= .79$). The present model had a good fit with the research sample data.

(RMSEA=0/013, Chi-Square/df=1/073, SRMR=0/023, GFI=0/88, AGFI=0/87, NFI=0/99, CFI=1, IFI=1, RFI=0/99).

Discussion and conclusion: According to the achieved results, it can be concluded that this model can improve the researches related to the healing from marital infidelity and facilitate clinical treatments related to this issue.

Keywords

Transdiagnostic, Healing from Marital Infidelity, Early Maladaptive Schema, Intimacy, Emotional Efficacy, Metacognition, Forgiveness.

Corresponding Author's E-mail

Mohammadkhani@Khu.ac.ir

مدل فراتشخیصی التیام از خیانت زناشویی با تاکید بر نقش فراشناخت‌ها، طرح‌واره‌ها، صمیمیت، کارآمدی هیجانی و بخشش

نویسندگان

داود ذوالفقاری^۱، دکتر شهرام محمدخانی^۲، دکتر علیرضا مهدویان^۳، دکتر مهدی اکبری^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشکده علم و فرهنگ، تهران، ایران.
۲. دانشیار گروه روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
۳. استادیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشکده علم و فرهنگ، تهران، ایران.
۴. دانشیار گروه روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه: خیانت یک موضوع شایع در زوج‌درمانی است و به‌عنوان یک مشکل بالینی شایع و چالش‌برانگیز هم برای مراجع و هم برای درمانگران شناخته شده است. پژوهش حاضر با هدف ارزیابی برازش مدل فراتشخیصی التیام خیانت زناشویی انجام شد.

تاریخ دریافت:
۱۳۹۹/۰۲/۲۹

تاریخ پذیرش:
۱۳۹۹/۰۸/۲۱

روش: روش پژوهش توصیفی - همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه زنان خیانت دیده‌ای بودند که در سال ۱۳۹۸ به مراکز مشاوره شهر تهران مراجعه کرده بودند و تا زمان پژوهش هیچ‌گونه اقدام درمانی در این خصوص انجام نداده بودند که از این بین به شیوه نمونه‌گیری در دسترس ۴۰۰ نفر انتخاب شدند و با پرسشنامه‌های التیام رابطه بعد از خیانت زناشویی (مومنی، ۱۳۹۲)، فراشناخت (ام.سی.کیو-سی) (ولز، ۲۰۰۴)، طرح‌واره ناسازگار اولیه (یانگ، ۱۹۹۸)، صمیمیت با کارووزی (با کارووزی، ۲۰۰۱)، بخشش ری (ری، ۲۰۰۱)، کارآمدی هیجانی (مظلوم و همکاران، زیر چاپ) مورد ارزیابی قرار گرفتند. برای تحلیل داده‌ها از روش معادلات ساختاری و از نرم‌افزار لیزرل و اس.پی.اس.اس استفاده شد.

نتایج: نتایج پژوهش نشان داد که طرح‌واره ناسازگار اولیه ($T\text{-Value} = -۳/۹۳$)، فراشناخت ($T = -۲/۰۵$) (Value)

کارآمدی هیجانی ($T\text{-Value} = ۳/۴۱$)، صمیمیت در رابطه ($T\text{-Value} = ۴/۵۳$) و بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی ($T\text{-Value} = ۶/۲۴$)، به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم بر التیام از خیانت زناشویی تأثیر معنادار داشت فقط اثر مستقیم طرح‌واره ناسازگار اولیه بر بخشش ($T\text{-Value} = -۱/۷۷$) و نیز میانجی‌گری بخشش بین طرح‌واره ناسازگار اولیه و التیام از خیانت زناشویی ($T\text{-Sobel} = -۱/۱۱۳$) اثر معنی‌داری نداشت، نتایج مدل یابی معادلات ساختاری حاکی از آن بود که مدل فراتشخیصی التیام از خیانت زناشویی تدوین شده، توان پیش‌بینی التیام از خیانت را داشت ($R^2 = ۷۹$). مدل حاضر با داده‌های نمونه مورد پژوهش برازش مناسبی داشت.

$\text{Chi} = ۱/۰۷۳$ ، $\text{SRMR} = ۰/۰۲۳$ ، $\text{GFI} = ۰/۸۸$ ، $\text{AGFI} = ۰/۸۷$ ، $\text{NFI} = ۰/۹۹$ ، $\text{CFI} = ۱$ ، $\text{IFI} = ۱$ ، $\text{RFI} = ۰/۹۹$ (RMSEA = ۰/۰۱۳، square/df)

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج حاصله می‌توان گفت که مدل مذکور می‌تواند پژوهش‌های مرتبط با التیام از خیانت زناشویی را ارتقا بخشد و درمان‌های بالینی مرتبط با این موضوع را تسهیل کند.

کلیدواژه‌ها

فراشنیص، التیام از خیانت زناشویی، طرح‌واره ناسازگار اولیه، صمیمیت، کارآمدی هیجانی، فراشناخت، بخشش

نشانی پست الکترونیکی
نویسنده مسئول

mohammadkhani@khu.ac.ir

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکتری نویسنده اول است.

مقدمه

یک مسئله ویژه و چالش‌برانگیز در هر رابطه صمیمی واکنش منفی به جذب شدن واقعی یا خیالی شریک زندگی به فردی دیگر است [۱]. زن و شوهر آگاهانه تصمیم می‌گیرند از نظر جنسی و عاطفی نسبت به شریک خود وفادار باشند؛ بنابراین چه از نظر ارزش‌های مذهبی و چه از نظر ارزش‌های شخصی، رابطه نامشروع افول از وضعیت ایده‌آل اولیه محسوب می‌شود.

در سال‌های اخیر رویکردها و شیوه‌های درمانی بسیاری بر پایه مفاهیم و نظریه‌های متفاوت شکل گرفته است. این رویکردهای نو، اهداف، ساختار و فرایندهای درمانی متنوعی ارائه می‌دهند، به نحوی که برای بسیاری از شکایات فرد آسیب‌دیده از خیانت همسر چندین راهنمای درمانی بر پایه این رویکردها ارائه شده است. بسیاری از این روش‌های درمانی اشتراک زیادی با همدیگر دارند و فنون و راهبردهای مشابهی را به کار می‌گیرند. با وجود اینکه رشد و گسترش رویکردهای نو در این زمینه به تقویت آن انجامیده است ولی امکان اجرا، آموزش و یادگیری آن‌ها را با مشکلاتی روبه‌رو کرده است. تلاش‌های متخصصان زوج درمانگر در سال‌های اخیر نیز ارائه مدل‌های یکپارچه برای التیام از خیانت زناشویی بوده است [۳،۴،۲]. تا بتوانند ضمن دسترسی به مداخلات تأییدشده تجربی امکان کاربرد و آموزش آن‌ها را در شرایط گوناگون داشته باشد [۵].

التیام از خیانت زناشویی به‌عنوان یک متغیر وابسته فراتشخیصی به وضعیتی که در آن میزان پذیرش و بخشودگی، کارکرد جنسی، کاهش احساسات منفی، رابطه عاطفی، رابطه کلامی، مراقبت از خود و میزان اعتماد به میزان پیش از افشای خیانت بازگردد، تعریف می‌شود [۶].

بررسی انجام شده از عوامل مختلفی به عنوان مکانیسم تغییر و التیام زوج‌های خیانت دیده نام برده‌اند. ولی برخی از این فرایندهای بنیادی در چندین مدل و رویکرد درمانی مشترک هستند و از این روی فراتشخیصی محسوب می‌شوند. از جمله این عوامل می‌توان به پنج فرایند درمانی بنیادی اشاره کرد که در رویکردهای گوناگون مورد تأکید قرار گرفته‌اند و عبارت‌اند از: کارآمدی هیجانی [۳، ۷، ۸، ۹]، صمیمیت در رابطه [۱۱، ۱۰، ۳، ۱۲]، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه [۱۳، ۱۰، ۱۴، ۱۵]، بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی [۱۶، ۱۷، ۱۸] و فرانشناخت [۱۹، ۲۰، ۲۱].

کارآمدی هیجانی فرایندی فراتشخیصی و فرا نظری است که طیف وسیعی از آسیب‌شناسی روانی را تحت تأثیر قرار

می‌دهد [۲۲، ۲۳]. کارآمدی هیجانی به میزان توانایی فرد برای تجربه کردن و پاسخگویی مؤثر به تمام هیجان‌ها، متناسب با بافت و همسو با ارزش‌ها اطلاق می‌شود [۲۲، ۲۳]. ناکارآمدی هیجانی پس از مواجهه با خیانت همچون موج دریای سهمگینی است که فرد آسیب‌دیده از خیانت را در خود درمی‌نوردد و کارآمدی هیجانی همچون مهارت موج‌سواری است که فرد آسیب‌دیده را از درگیر شدن با این موج سنگین نجات می‌دهد [۲۲].

صمیمیت یکی دیگر از مؤلفه‌های فراتشخیصی بین فردی [۲۵]، به‌عنوان یک نیاز بنیادی است. صمیمیت به معنای احساس نزدیک بودن به شریک، دلواپسی قابل‌انتظار برای سلامتی طرف مقابل و دریافت دوجانبه حمایت است [۲۵].

در یک رابطه زوجی صمیمیت شامل چهارعنصر اصلی است

۱- احساس امنیت

۲- حس اعتماد به طرف مقابل

۳- ارتباط مؤثر با شریک

۴- عدم نگران بودن در مورد صمیمی شدن در رابطه. ولی در خیانت هر چهارعنصر صمیمیت به خطر می‌افتد، خط قرمزها شکسته می‌شود و اعتماد از بین می‌رود، رابطه مخفیانه هر دو نفر می‌تواند احساس امنیت زوج را از آن‌ها بگیرد و در نتیجه حس نزدیک بودن را از آن‌ها بگیرد و آن‌ها را نسبت به یکدیگر آسیب‌پذیر کند [۲۶]. به همین منظور ایجاد صمیمیت، با توجه به چهار بعد اساسی آن در این پژوهش برای دستیابی به التیام از خیانت به‌عنوان یک متغیر مستقل و میانجی مورد توجه قرار گرفته است.

مؤلفه فراتشخیصی دیگر که در این پژوهش به آن پرداخته می‌شود مؤلفه آسیب فردی با تمرکز بر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه فرد خیانت دیده به‌عنوان سازه شناختی که عمیق‌ترین سطوح شناخت را در برمی‌گیرد، است [۲۷].

چارنی و پاراناس به نقل از بلو [۶]، درباره واکنش‌های منفی خیانت بیان کرده‌اند که واکنش فرد نسبت به خیانت همسر شامل خشم، شکستن اعتماد، آسیب دیدن عزت‌نفس، ترس از ترک کردن، نگرانی در مورد وقوع مجدد خیانت، نشخوار فکری است [۶]. از همین رو مؤلفه فراتشخیصی بنیادین دیگری که در این مدل به آن پرداخته شده است فرانشناخت‌های (سیک تفکر) فرد آسیب‌دیده از خیانت زناشویی همسر است، هسته اصلی این مؤلفه سندرم شناختی-توجهی^۲ (سی.ای.اس) است که توسط ۲ باور غلط (فرا باورهای مثبت و فرا باورهای منفی) درباره تفکر کنترل می‌شود. فرا باورهای مثبت با تأکید بر سودمندی نگرانی،

¹ Blou

² cognitive attentional syndrome

در همین راستا مک کی [۳۱] نشان داد که طرح‌واره‌ها باعث می‌شوند شما احساس کنید که مورد بد رفتاری واقع شده‌اید و عصبانی شوید که نتیجهٔ مسلم آن از بین رفتن روابط صمیمانه است. ولز [۲۱] در مطالعه خود نیز اثبات کرد درمان‌های فراشناختی منجر به افزایش تنظیم هیجان می‌شوند. بویس و فلیتچر^۲ [۳۲] در مطالعه‌ای تحت عنوان فرا ادراک منجر به سوگیری در روابط صمیمی زوجین می‌شود، به رابطه بین فراشناخت و صمیمیت در یک رابطه اشاره می‌کنند، آن‌ها نیز اشاره کردند تعصب مثبت در مورد قضاوت‌های همسر می‌تواند یک ویژگی هنجاری و آگاهانه در دسترس روابط صمیمی باشد. اسپچاد و سندبرگ^۳ [۳۳] در مطالعه خود با عنوان ترمیم دل‌بستگی آسیب‌دیده از خیانت زناشویی با استفاده از درمان متمرکز بر هیجان نشان دادند التیام به واسطه درمان‌های مبتنی بر هیجان شدنی است، همچنین آن‌ها به نقش واسطه‌ای بخشش نیز در فرایند درمان خود جایگاه ویژه‌ای دادند؛ مک گلدای^۴ [۳۴] در مطالعه خود با عنوان خیانت و بخشش، راه التیام فرد آسیب‌دیده را از طریق بخشش نشان داد و نیز به نقش میانجی‌گری بخشش بین ویژگی‌های فردی و اعتماد تأکید کرد و لزوم مصالحه را اعتماد بین فردی مطرح نمود؛ نامنی و همکاران [۳۵] در مطالعه‌ای با عنوان اثربخشی درمان هیجان‌مدار به شیوه گروهی بر بخشودگی بین فردی و امید در زنان مطلقه این اثربخشی را اثبات نمود، ارتباط بین صمیمیت و بخشش به صورت یک رابطه دوسویه است، برخی از پژوهش‌ها ثابت کردند بخشش به‌عنوان یک فرایند درون فردی منجر به صمیمیت می‌شود [۳۶] و برخی دیگر نیز نشان دادند که صمیمیت منجر به بخشش می‌شود [۳۴].

روابط فرض شده در مدل مفهومی پیشنهادی زیر با نتایج پژوهش‌هایی که به بررسی نقش واسطه‌ای متغیرهای میانجی پرداخته‌اند نیز هماهنگ‌اند. به‌عنوان مثال پژوهش‌ها نشان داده‌اند صمیمیت می‌تواند رابطه بین طرح‌واره ناسازگار اولیه با سازگاری زناشویی را میانجی‌گری کند [۳۷]، همچنین صمیمیت می‌تواند رابطه بین بخشش و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را میانجی‌گری کند [۳۸]، از طرفی بخشش قدرت میانجی‌گری بالایی بین صمیمیت زناشویی و التیام دارد [۳۹]، از سویی دیگر مطالعات زیادی از جمله مطالعه دورتسچی^۵ و کایمیس^۶ [۴۰] به نقش میانجی‌گری ثابت هیجانی بین بخشش و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه از بعد

نشخوار فکری، پایش تهدید و فرا باورهای منفی با غیرقابل کنترل جلوه دادن افکار و بیش بها دادن به اهمیت خطر و معنای این افکار در افزایش پریشانی فرد خیانت‌دیده مؤثر هستند [۲۱].

آخرین مؤلفه فراتشخیصی که در این پژوهش به دنبال بررسی نقش آن بودیم بخشش است. در واقع اکثر پروتکل‌های درمانی در زمینه خیانت فرایند بخشش را به‌عنوان مکانیسم درمان‌بخش مورد توجه قرار می‌دهند [۱، ۲] البته تعاریف مختلفی از بخشش وجود دارد. در اینجا تعریف باکوم [۲] از بخشش مدنظر است که بخشش نه به معنای مصالحه و ماندن در رابطه و نه به معنای تمرکززدایی از گذشته و تمرکز به حال و آینده [۲]، بلکه به‌عنوان یک عمل مبتنی بر ارزش تعریف می‌کند [۲۲].

عمل مبتنی بر ارزش را می‌توان به‌عنوان رفتاری تعریف کرد که زندگی فرد را در مسیر مهم، چیزی که برای موقعیت مورد نظر مهم و مناسب است قرار می‌دهد، از طرف دیگر، عمل مبتنی بر ارزش‌ها حاصل تبدیل ارزش‌های انتزاعی به رفتار است [۲۲].

بخشش در التیام فرد آسیب‌دیده از خیانت زناشویی جایگاه مهم و قابل توجهی دارد [۳، ۲۹]. درمان کامل خیانت، التیام رابطه، مصالحه بین زوجین بدون بخشش رخ نمی‌دهد، رابطه بعد از خیانت ممکن است بدون بخشش تحمل شود ولی ترمیم و التیام کامل، بدون بخشش شدنی نیست [۳].

همان‌گونه که اشاره شد ادبیات پژوهشی روابط این مؤلفه‌ها را با التیام از خیانت زناشویی به صورت مجزا بررسی کرده‌اند به‌عنوان مثال نشان داده شده است که بین بازسازی صمیمیت و التیام خیانت رابطه معنادار وجود دارد [۲]؛ افزون بر این جان، کلی و سیمون [۲۹] ارتباط معنادار بین دشواری در تنظیم هیجان و آسیب‌شناسی شخصیتی و ویژگی شخصیتی را نشان دادند؛ ذوالفقاری و همکاران [۳۰] در مطالعه‌ای نشان دادند که هرچقدر طرح‌واره‌ها ناسازگارتر باشند صمیمیت زناشویی بیشتر کاهش می‌یابد، همچنین مطالعه آن‌ها نشان داد که حوزهٔ محدودیت‌های مختل مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده صمیمیت زناشویی است و به‌غیر از بعد صمیمیت جنسی برای سایر ابعاد صمیمیت پیش‌بینی کننده معتبری است. آن‌ها همچنین دریافتند طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه استحقاق، بزرگ‌منشی و خویش‌داری ناکافی بیشترین نقش را در مورد صمیمیت زناشویی ایفا می‌کنند.

¹ Relationship healing

² Boyes & Fletcher

³ Schade & Sandberg

⁴ Goldie

⁵ Durtschi

⁶ Kimmes

این است رویکرد درمانی فراتشخیصی که به موضوع خیانت زناشویی در جامعه ایران پرداخته شده باشد در ادبیات پژوهش دیده نشده است. از همین رو و با توجه به نقدهایی که به مدل‌های قبلی وارد است و در مورد آن صحبت شد، با تکیه بر ادبیات پژوهش، در این مدل ما صمیمیت در رابطه، کارآمدی هیجانی و بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی را به‌عنوان میانجی بازنمایی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و فراشناخت که التیام فرد خیانت دیده را تحت تأثیر قرار می‌دهند در نظر گرفتیم [۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲]. در مورد استدلال در خصوص چینی‌ش متغیرهای پژوهش اصل بر این است که فرد خیانت دیده در ابتدای امر و در مواجهه با خیانت همسر شروع به معنا دادن به خیانت بر مبنای طرح‌واره‌های ناسازگاران خود، در جاماندگی با سؤالاتی که ذهنش را درگیر می‌کند و نیز پایش تهدید دوباره خیانت از سمت همسر می‌کند که به‌عنوان ۲ متغیر مستقل طرح‌واره ناسازگاران و فراشناخت در مدل توصیف شده است، در ادامه این بازنمایی طرح‌واره‌ای و فراشناختی فرد خیانت دیده بر اساس مدل و همسو با مطالعات مظلوم، یعقوبی و محمدخانی [۵۲]؛ ذوالفقاری [۳]؛ مک‌کی [۳۱]؛ ولز [۲۱]؛ فینچام و همکاران [۵۳] بر صمیمیت در رابطه و کارآمدی هیجانی فرد خیانت دیده و به‌تبع این دو بر بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی بر اساس مطالعات اسچاد و سندبرگ [۳۳]؛ مک‌گلدای [۳۴]؛ نامنی [۳۵] که همسو با نتایج این پژوهش است، اثر گذاشته و نیز تمام این متغیرها در نهایت منجر به التیام فرد آسیب‌دیده از خیانت می‌شود.

پژوهش حاضر یک مطالعه با هدف بررسی نقش فراشناخت، طرح‌واره ناسازگار اولیه با میانجی‌گری کارآمدی هیجانی، صمیمیت و بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی در پیش‌بینی التیام از خیانت زناشویی در قالب یک مدل مفهومی (نمودار ۱) برای پرداختن به موضوع التیام خیانت در جامعه ایرانی طراحی شده است. در نهایت پژوهش حاضر تلاش می‌کند به این پرسش‌ها پاسخ دهد،

۱- تا چه اندازه مدل مفهومی ارائه شده برآزش دارد؟

۲- آیا متغیرهای مستقل ارتباط معناداری با التیام دارند؟

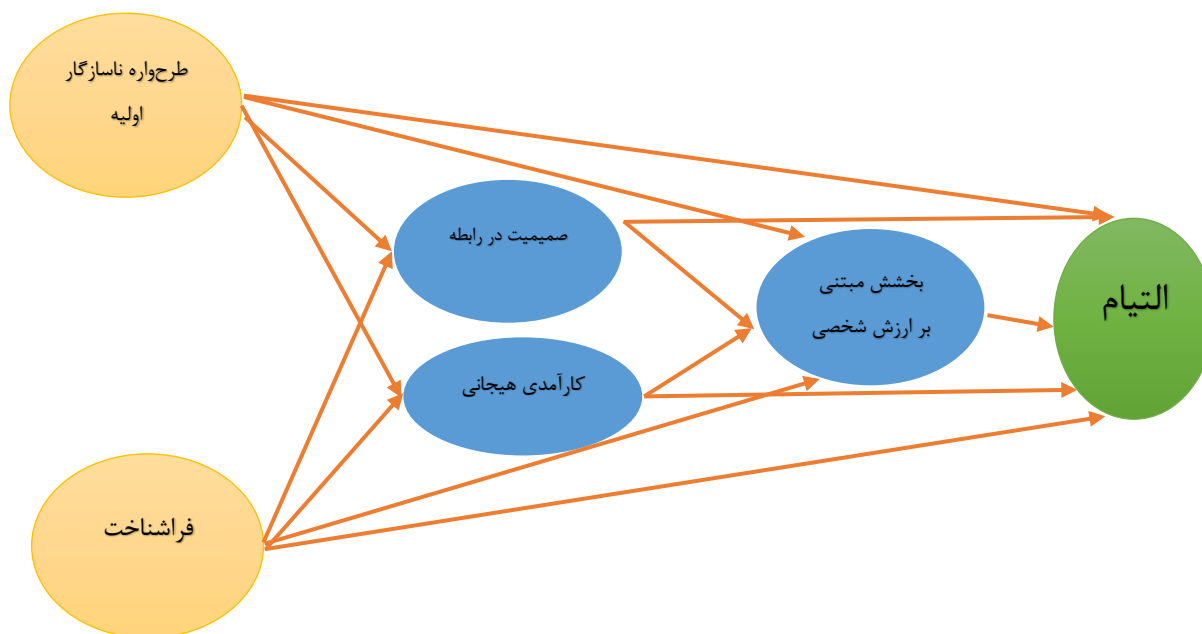
دل‌بستگی اشاره کردند [۴۰]، همچنین نقش میانجی‌گری بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی بین کارآمدی هیجان و درمان (التیام) اختلال پی‌تی.اس.دی در پژوهش‌های مک‌کی [۲۲] با عنوان درمان مبتنی بر کارآمدی هیجان ثابت شده است [۲۲].

در تثبیت نقش میانجی‌گری کارآمدی هیجانی بین فراشناخت و بخشش، مطالعه فلانگان^۱ و همکاران [۴۱] نشان داد پختگی هیجانی هرچقدر در نوجوانان بیشتر باشد میزان بخشش در برابر تجربیات منفی بیشتر است ولی آن‌ها نشان دادند که فراشناخت و روش حل مسئله به‌عنوان متغیرهایی هستند که می‌توانند این پختگی هیجانی را تسریع کنند [۴۱]، از طرفی دیگر پژوهش‌ها تأثیر زوج‌درمانی به روش فراشناخت را بر رضایت‌مندی زناشویی علی‌الخصوص صمیمیت زوجین نشان داده‌اند و نیز تأثیر صمیمیت بر میزان بخشش در رابطه‌های زوجی ثابت شده است [۴۱]، با توجه به انجام این مطالعات می‌توان نتیجه گرفت که متغیر صمیمیت در رابطه به دلیل اثری که از فراشناخت می‌گیرد و نیز تأثیری که روی بخشش دارد به‌عنوان یک متغیر میانجی نقش بازی می‌کند، در پایان مطالعه فینچام^۲ و همکاران [۴۲] در مطالعه خود نماد کیفیت یک رابطه صمیمی بین زوجین را بخشش معرفی کردند و نیز بخشش را عامل التیام زخم‌های عاطفی رابطه مطرح نمودند که این خود نقش میانجی‌گری بخشش را بین صمیمیت در رابطه و التیام نشان می‌دهد [۴۲].

باوجود مطالعات گوناگونی که به بررسی رابطه دوسویه این مؤلفه‌ها با التیام از خیانت پرداخته‌اند. انتقادهایی به این پژوهش‌ها وارد است. بیشتر مطالعات انجام‌شده درباره خیانت زناشویی بیشتر به پیش‌بینی عوامل مؤثر در خیانت زناشویی پرداخته است و نیز این بررسی‌ها به ارتباط ساده دو یا چند متغیر پرداخته‌اند؛ و کم‌تر مطالعه‌ای درباره بررسی عوامل مؤثر یا پیش‌بینی‌کننده التیام فرد آسیب‌دیده از خیانت زناشویی پرداخته است و مسئله دیگر این است که اغلب مطالعاتی که تاکنون در حوزه التیام خیانت زناشویی صورت گرفته جداگانه این عوامل را بررسی کرده‌اند و مطالعات زیادی در حوزه اثربخشی التیام از خیانت در دنیا وجود ندارد و مسئله آخر

¹ Felanagan

² Fincham

نمودار ۱. مدل التیام از خیانت بر اساس مؤلفه طرح‌واره‌ها و فراشناخت با میانجی‌گری صمیمیت، کارآمدی هیجانی و بخشش

روش

نوع پژوهش

پژوهش حاضر از دید هدف از نوع پژوهش بنیادی است و از لحاظ شیوه جمع‌آوری داده‌ها چون هدف آزمودن الگو خاصی از رابطه بین متغیرهاست از تحلیل معادلات ساختاری^۱ از نوع حداقل مربعات جزئی است که از زمره طرح‌های همبستگی است.

آزمودنی

الف) جامعه آماری: جامعه آماری پژوهش حاضر تمام زنان بالای ۱۸ سال شهر تهران هستند که ظرف ۲ سال تا اجرای پژوهش با خیانت^۲ از سوی همسر مواجه شدند و هیچ‌گونه درمانی در این خصوص دریافت نکرده‌اند.

ب) نمونه پژوهش: در بررسی مدل‌های ساختاری از نوع اکتشافی قاعده بر این است که به ازای هر متغیر مشاهده‌پذیر ۱۰ یا ۲۰ نفر نمونه لازم است [۴۳]. از آنجایی که پژوهش حاضر ۳۵ متغیر (خرده مقیاس) دارد (طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه = ۱۵؛ فراشناخت = ۵؛ صمیمیت = ۸؛ کارآمدی هیجانی = ۵؛ بخشش = ۲) حداقل نمونه لازم ۳۵۰ نفر است که با توجه به ریزش ۱۰ درصدی پژوهش، شمار نمونه نهایی ۴۰۰ نفر است. نمونه بر پایه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب می‌شوند.

ابزارهای پژوهش

ابزارهای پژوهش شامل شش ابزار بود که عبارت‌اند از: پرسشنامه‌های التیام رابطه بعد از خیانت زناشویی، فراشناخت (ام.سی.کیو-سی)، طرح‌واره ناسازگار اولیه، صمیمیت باگروزی، بخشش ری، کارآمدی هیجانی.

۱) پرسشنامه التیام روابط زناشویی بعد از مواجهه

با **خیانت**: در این پژوهش جهت سنجش التیام از خیانت از پرسشنامه التیام روابط زناشویی بعد از خیانت استفاده شد. پرسشنامه التیام روابط زناشویی با الگوبرداری از پرسشنامه گاتمن تنظیم شده است. این پرسشنامه با ۶۱ سؤال، شامل مقیاس‌هایی همچون مهم‌ترین نیازهای عاطفی همسر، مهم‌ترین نیازهای عاطفی زنان، کاهش احساسات منفی، بهبود ارتباط کلامی، افزایش میزان بخشودگی، افزایش توجه و مراقبت از خود، بازسازی اعتماد و بهبود روابط جنسی است. مؤمنی جاوید [۴۴] ضرایب پایایی آلفای کرونباخ این پرسشنامه را ۰/۹۳۱ و برای خرده مقیاس نیازهای عاطفی همسر ۰/۷۳۵، نیازهای عاطفی زنان ۰/۶۹۳، کاهش احساسات منفی ۰/۶۶۷، بهبود ارتباط کلامی ۰/۵۵۶، میزان بخشودگی ۰/۶۸۷، توجه و مراقبت از خود ۰/۸۵۵، بازسازی اعتماد ۰/۶۴۱، بهبود روابط جنسی ۰/۸۶۵ برآورد کرده است

^۱ Structural Equation Modeling

^۲ هرگونه رابطه عاطفی، سکشوال یا هدفمند که به صورت رازگونه از همسر به صورت مجازی و غیرمجازی صورت پذیرد.

[۴۴]

و اجتماعی-تفریحی) را مورد بررسی قرار می‌دهد. این پرسشنامه توسط اعتمادی و همکاران [۴۷] ترجمه شد. ضریب پایایی کل پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمد. در مطالعه‌ای دیگر خمسه و حسینیان (۱۳۸۶)، در تعیین پایایی پرسشنامه با روش باز آزمون، ضریب آلفای کرونباخ را برای صمیمیت عاطفی ۰/۸۹، صمیمیت روان شناختی ۰/۸۲، صمیمیت عقلانی ۰/۸۱، صمیمیت جنسی ۰/۹۱، صمیمیت فیزیکی ۰/۸، صمیمیت زیباشناختی ۰/۷۶، صمیمیت اجتماعی-تفریحی ۰/۵۱، صمیمیت معنوی ۰/۶۵ و برای صمیمیت کل ۰/۸۹ به دست آمده، افزون بر آن، جهت تعیین روایی آزمون، این پرسشنامه همراه با پرسشنامه صمیمیت زناشویی هم‌زمان توسط ۳۰ زوج پاسخ داده شد که ضریب همبستگی بین نتایج دو آزمون صمیمت، بیانگر همبستگی معنی‌دار ۰/۶۵ است [۴۸].

۵) پرسشنامه بخشش ری: این پرسشنامه به وسیله ری در سال ۱۹۸۸ توسعه یافته است. مقیاس بخشش شامل ۱۵ گویه می‌باشد. نمره‌های بالاتر در این مقیاس نشان‌دهنده گذشت بیشتر نسبت به آزاردهنده است، ری این معیار را با معیار سنجش گذشت اینریت مورد مقایسه قرارداد. همبستگی به دست آمده به شیوه هم‌تاسازی نسبتاً بالا بود (۰/۷۵-۰/۵۰، $r=$). آلفای کرونباخ این ابزار در پژوهش زندگی پور و یادگاری [۴۹] $r=0/96$ به دست آمد [۴۹].

۶) مقیاس کارآمدی هیجان^۲ (ای.ای.اس): مقیاس کارآمدی هیجان [۵۰] یک مقیاس خود گزارشی ۱۰ سؤالی است که توسط وست [۵۰] به عنوان ابزاری برای سنجش پیامد درمان کارآمدی هیجان طراحی شده است و بر پایه طیف لیکرت و از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۵ (کاملاً موافق) نمره گذاری می‌شود. ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه اصلی مقیاس توسط مکس شانون [۵۰] مورد بررسی قرار گرفته است. طی این مطالعه، نتایج تحلیل عاملی نشان می‌دهد که ای.ای.اس-دو متشکل از پنج خرده مقیاس آگاهی ذهن آگاهانه، پذیرش ذهن آگاهانه، عمل مبتنی بر ارزش‌ها، مقابله ذهن آگاهانه و کارآمدی کلی هیجان است. بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس حاکی از همسانی درونی (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱) و همچنین قدرت ابزار در تمایز نمونه‌های بالینی و غیر بالینی (با استفاده از آزمون t) است. اعتبار همگرا از طریق همبستگی منفی ای.ای.اس-دو با مقیاس‌های دشواری در تنظیم هیجان ($r=-0/51$) و پرسشنامه پذیرش و عمل ($r=-0/50$) و همچنین همبستگی مثبت با پرسشنامه زندگی ارزشمند ($r=0/38$) تأیید شده است، ولی اعتبار افتراقی ای.ای.اس-دو با پرسشنامه مطلوبیت اجتماعی مارلو و کروون

۲) پرسشنامه فراشناخت (ام.سی.کیو-سی): این مقیاس خود گزارشی ۳۰ سؤالی که توسط ولز در سال ۱۹۹۷ ساخته شده، باورهای افراد را درباره تفکرشان مورد سنجش قرار می‌دهد. پاسخ‌ها بر اساس مقیاس چهاردرجه‌ای لیکرت محاسبه می‌شوند. پرسشنامه مذکور دارای ۵ خرده مقیاس است که عبارت‌اند از: باورهای مثبت در مورد نگرانی، باورهای منفی درباره کنترل‌پذیری افکار و خطرات مربوط به نگرانی، عدم اطمینان شناختی، نیاز به کنترل افکار، فرایندهای فراشناختی خودآگاهی شناختی. ولز [۲۱] برای پایایی این مقیاس دامنه ضریب آلفای کرونباخ را برای مقیاس کل و خرده مقیاس‌ها ۰/۹۳ تا ۰/۷۶ و پایایی باز آزمایی را ۰/۷۵ و برای خرده مقیاس‌ها ۰/۵۹ تا ۰/۸۷ گزارش کرده‌اند. ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس در نمونه ایرانی ۰/۹۱ گزارش شده است و برای خرده مقیاس‌های کنترل‌ناپذیری، باورهای مثبت، وقوف شناختی، اطمینان شناختی و نیاز به کنترل افکار به ترتیب در نمونه ایرانی ۰/۸۷، ۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۸۰، ۰/۷۱ گزارش شده است [۴۵].

۳) پرسشنامه طرح‌واره ناسازگار یانگ-فرم کوتاه: این پرسشنامه ۷۵ سؤال دارد و هر ۵ سؤال مربوط به یک طرح‌واره است. طرح‌واره‌ها ۱۵ مورد است. نمره‌گذاری گویه‌های پرسشنامه بر پایه طیف لیکرت ۶ قسمتی است نمره بالاتر نشان‌دهنده وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است. براساس مطالعه ولبرن و همکاران [۴۶] پایایی کلیه خرده مقیاس‌های ۱۵ گانه فرم کوتاه پرسشنامه طرح‌واره‌ها از همسانی درونی کافی تا بسیار خوبی برخوردار بودند. آلفای کرونباخ کلیه طرح‌واره‌ها از (۷۶ درصد تا ۹۳ درصد) محاسبه شد. در مطالعه عباسیان و فاتحی زاده [۴۶] پایایی پرسشنامه به روش همسانی درونی از طریق آلفای کرونباخ ۰/۹۴ درصد محاسبه شد. همچنین در این تحقیق پایایی فرم کوتاه پرسشنامه به روش بازآزمایی ۶۴ درصد محاسبه گردید. صدوقی و همکاران [۴۶] خصوصیات روان‌سنجی پرسشنامه یانگ را با حجم نمونه ۳۷۰ نفر بررسی کردند. در این تحقیق ثبات درونی برای ۱۵ عامل به وسیله ضریب آلفای کرونباخ در دامنه ۶۲ درصد تا ۹۰ درصد به دست آمد. آلفای کرونباخ برای مقیاس کلی ۹۴ درصد بود. [۴۶].

۴) پرسشنامه نیازهای صمیمیت باگاروزی^۱: این پرسشنامه دارای ۴۱ سؤال در مقیاس ۱۰ درجه‌ای تکمیل عبارت است و نیازهای صمیمیت و ابعاد آن (عاطفی-روان شناختی-عقلانی-جنسی-جسمانی-معنوی-زیباشناختی

¹ Marital Intimacy Needs Questionnaire (MINQ)

² Emotion Efficacy Scale

حساسیت از طریق بررسی حساسیت مقیاس نسبت به درمان معادلات ساختاری^۲ استفاده شد. در این بخش علاوه بر استفاده از روش آمار توصیفی، قبل از برازش مدل از تحلیل عاملی تأییدی^۳ و ضرایب استاندارد و ضرایب معناداری استفاده شد. جهت برازش مدل از شاخص‌های برازش مطلق مانند، شاخص کای اسکور - خی دو، شاخص نیکویی برازش، شاخص نیکویی برازش اصلاح شده و نیز از شاخص‌های برازش تطبیقی، شاخص برازش نسبی، شاخص برازش افزایشی و نیز از شاخص‌های برازش مقتصد نیز استفاده شد [۵۱].

نتایج

اطلاعات جمعیت شناختی گروه نمونه پژوهش نشان داد میانگین و انحراف از استاندارد سن آزمودنی‌ها (بر مبنای سال) به ترتیب (۲۸/۸۵ و ۵/۷۵)، مدت زمان گذشت از مواجهه با خیانت (بر مبنای سال) (۱/۸ و ۰/۲۵)، تحصیلات (زیر دیپلم = ۸۲ نفر، دیپلم = ۱۵۲ نفر، فوق دیپلم = ۱۶۱ نفر، لیسانس = ۲ نفر، فوق لیسانس و دکتری = ۳ نفر)، تعداد دفعات مواجهه با خیانت (یک بار = ۲۰۲ نفر، دو بار = ۱۶۹ نفر، سه بار و بیشتر = ۲۹ نفر)، نوع خیانت (مجازی - عاطفی = ۱۳۹ نفر، مجازی - جنسی = ۷۴ نفر، حضوری - عاطفی = ۱۳۱ نفر، حضوری جنسی = ۵۶ نفر، مبتنی بر هدف^۴ = ۰) سابقه خیانت در خانواده اصلی (مواجه نشده = ۲۹۶ نفر، مواجه شده از سوی مادر = ۹ نفر، مواجه شده از سوی پدر = ۸۱ نفر و ۱۴ نفر هم اطلاعی نداشتند).

معنادار گزارش نشده است. لازم به ذکر است که شاخص کارآمدی هیجانی نیز مورد تأیید واقع شده است [۵۰]. ویژگی های روان‌سنجی نسخه فارسی این ابزار توسط مظلوم و همکاران انجام گردیده است و آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۷۲ و نیز آلفای کرونباخ سه خرده مقیاس این پرسشنامه از ۰/۶۱ تا ۰/۷۳ متغیر گزارش شده است [۵۰].

شیوه انجام پژوهش

این پژوهش در سال ۹۹-۱۳۹۸ در شهر تهران انجام شده است. ابتدا موضوع در کمیته اخلاق دانشگاه مطرح گردید و پس از دریافت کد اخلاق در پژوهش به شماره (IR.ACECR.ROYAN.REC.۱۳۹۸,۲۵۲)، هماهنگی های لازم با مراکز مشاوره و روان‌شناختی انجام شد و مجوزهای لازم کسب گردید سپس از مدیران مراکز درخواست گردید که افرادی که شرایط ورود به پژوهش را دارند (سن خانم بالای ۱۸ سال، تجربه خیانت از سمت همسر، تجربه خیانت طی ۲ سال تا زمان نمونه‌گیری، عدم دریافت هیچ‌گونه درمان زوجی تا زمان نمونه‌گیری) و نیز از رضایت کامل برای شرکت در این پژوهش برخوردار هستند به پژوهشگر معرفی شوند. پس از آن پژوهشگر با حضور در این مراکز اقدام به نمونه‌گیری و تکمیل پرسشنامه‌ها نمود.

شیوه تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش جهت ارائه مدل پژوهش حاضر، از نرم‌افزار ای موس^۱ ۲۱ و لیزرل با روش

جدول ۱. ماتریس همبستگی روایی واگرا متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	طرح‌واره ناسازگار اولیه	فراشناخت	صمیمت در رابطه	کارآمدی هیجانی	بخشش	التیام	میانگین
طرح‌واره ناسازگار اولیه	۰۰۰/۱						
فراشناخت	۰/۰۳۰	۰۰۰/۱					
صمیمت در رابطه	-۰/۲۷۰*	-۰/۷۹۰**	۰۰۰/۱				
کارآمدی هیجانی	-۰/۲۰۰*	-۰/۸۶۰**	۰/۷۹۰**	۰۰۰/۱			
بخشش	-۰/۲۲۰*	-۰/۸۳۰**	۰/۸۰۰**	۰/۹۰۰**	۰۰۰/۱		
التیام	-۰/۲۹۰*	-۰/۷۸۰**	۰/۸۰۰**	۰/۸۴۰**	۰/۸۵۰**	۰۰۰/۱	
میانگین	۳/۴۵	۲/۴۸	۴/۹۵	۳/۰۸	۴۶/۲۳	۳/۰۹	

*P<۰/۰۵ **P<۰/۰۱

^۱ Amos Vol 21

^۲ Structural Equation Model

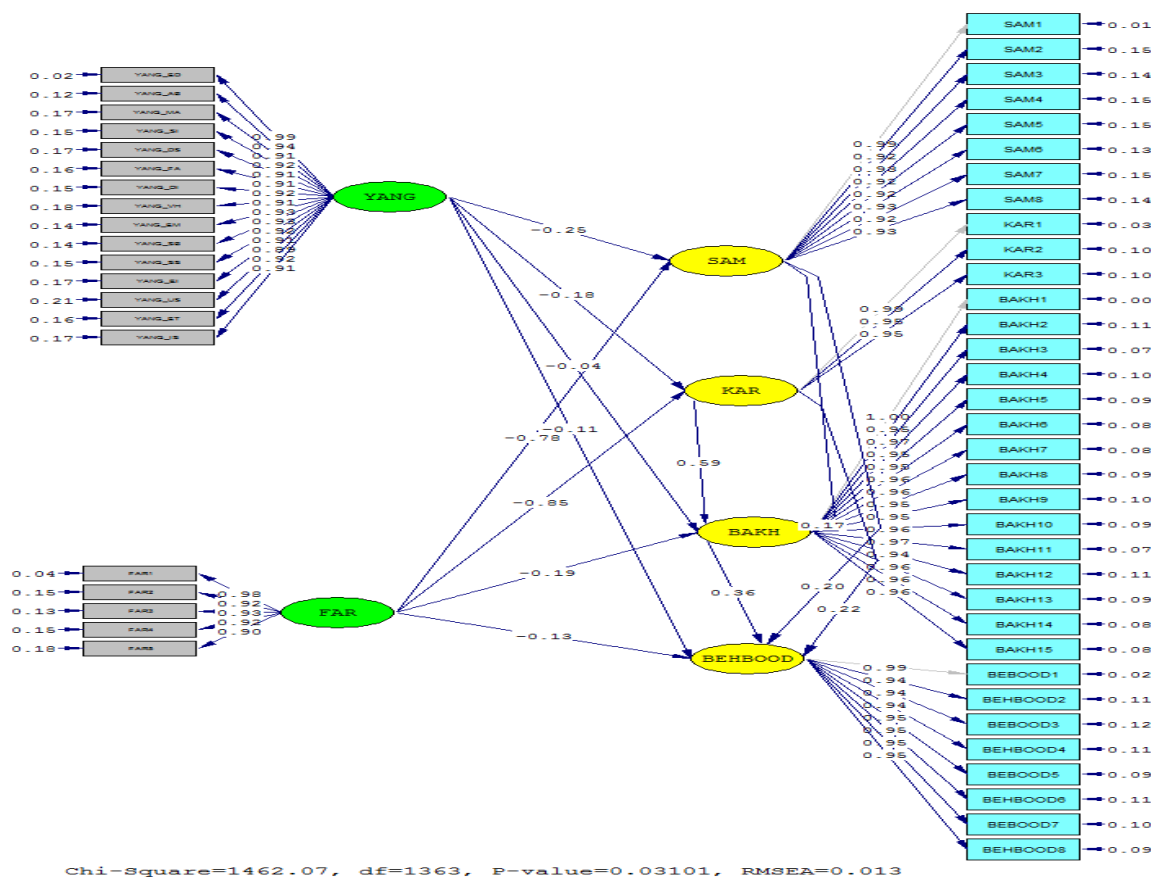
^۳ confirmatory factor analysis

^۴ object affair

برآورد واریانس خطای تقریب RMSEA برای مدل ساختاری تحقیق کمتر از ۰/۰۸ گزارش شده است لذا جهت برآورد دقیق ضرایب مسیر برای آزمون فرضیات تحقیق نیاز به اصلاحات وجود ندارد؛ بنابراین خواهیم داشت:

پس از طی مراحل تصدیق مدل اندازه‌گیری و محاسبات روابی سازه و تشخیصی در این مرحله می‌توان به آزمون روابط بین سازه‌های تحقیق پرداخت. به این منظور مدل موردنظر در نرم‌افزار لیزرل پیاده شد. با توجه به اینکه مقدار ریشه دوم

Chi-Square=1462.07, df=1363, P-value=0.03101, RMSEA=0.013

نمودار ۲. مدل ضرایب استاندارد معادلات ساختاری پژوهش

با توجه به جدول ۲ شاخص‌های برازش موردبررسی قرار گرفته است، همان‌طور که مشاهده می‌شود در تمامی موارد شاخص‌های برازش مطلوب هستند و این بیانگر این موضوع هست که مدل معادلات ساختاری رد نمی‌شود.

نمودار ۲ مربوط به معادلات ساختاری و مدل پیشنهادی محقق است. در مدل فوق، ضرایب مسیر استاندارد مشخص شده آمده است.

جدول ۲. خلاصه اطلاعات مدل اندازه‌گیری معادلات ساختاری برای برازش مدل پژوهش

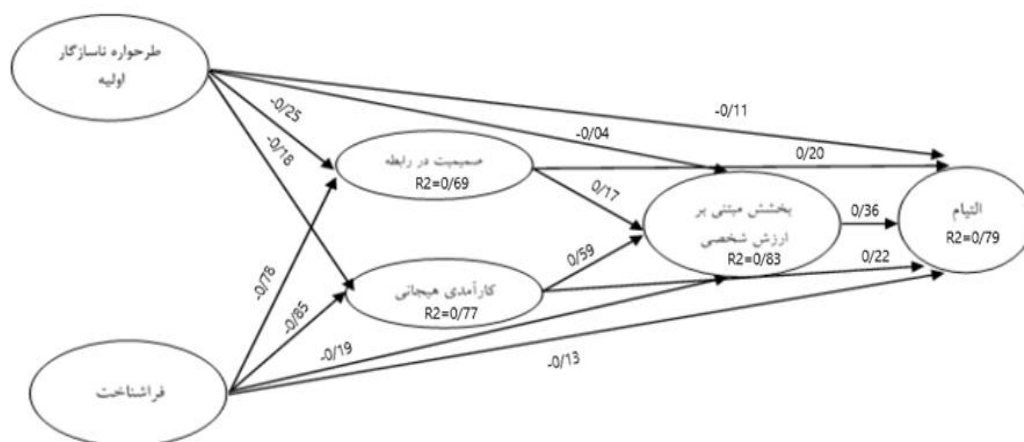
RFI	IFI	CFI	NFI	AGFI	GFI	SRMR	Chi -square/df	RMSEA	شاخص‌های برازش
۰/۸۵≤	۰/۸۵≤	۰/۸۵≤	۰/۸۵≤	۰/۸۵≤	۰/۸۵≤	۰/۰۸≥	۳/۰۰≥	۰/۰۸≤	مقدار مطلوب
۰/۹۹	۱	۱	۰/۹۹	۰/۸۷	۰/۸۸	۰/۰۲۳	۱/۰۷۳	۰/۰۱۳	مقدار موجود

دست آمد، همچنین صمیمیت در رابطه و بخشش به صورت همزمان توانستند رابطه بین طرحواره ناسازگار اولیه و فراشناخت را با التیام از خیانت زناشویی میانجی‌گری کنند، همچنین کارآمدی هیجانی و صمیمیت در رابطه توانستند رابطه طرحواره ناسازگار اولیه و فراشناخت را با بخشش و نیز با التیام میانجی‌گری کند، بخشش نیز توانست رابطه

حال با توجه به اینکه شاخص‌های برازش مدل ساختاری تأیید شدند و تحلیل عاملی تأییدی هم نشان داده که سوالات هر متغیر به خوبی متغیر را تبیین می‌کنند به بررسی فرضیات تحقیق بر اساس نمودار معادلات ساختاری می‌پردازیم: براساس نتایج به دست آمده تمام روابط مستقیم متغیرها به جز رابطه طرحواره ناسازگار اولیه و بخشش، معنادار به

کند اما میانجی‌گری بخشش بین طرحواره و التیام معنادار به دست نیامد.

صمیمیت و کارآمدی هیجان را با التیام میانجی‌گری کند از بین میانجی‌گری بخشش بین فراشناخت و طرحواره با التیام، بخشش توانست رابطه فراشناخت با التیام را میانجی‌گری

نمودار ۳. مدل ساختاری پژوهش با نمایش ضرایب مسیر و ضریب تعیین

نامنی [۳۵] که همسو با نتایج این پژوهش است، اثر گذاشته و نیز تمام این متغیرها در نهایت منجر به التیام فرد آسیب‌دیده از خیانت می‌گردد.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، به این ترتیب که بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و التیام ارتباط منفی و معنادار وجود دارد، با پژوهش‌های سیمثونه و همکاران [۱۴]؛ وورل [۵۴]؛ یانگ و همکاران [۵۵]؛ مک‌کی و همکاران [۳۱]؛ باکوم و همکاران [۲] همسو است. در تبیین آن جفری یانگ [۵۵] اشاره کرده است که چگونه طرحواره‌ها اغلب با القای این انتظار که شما آسیب خواهید دید و مورد بدرفتاری قرار خواهید گرفت، بر روابط افراد تأثیر می‌گذارد. بسیاری از طرحواره‌های منفی به قدری فلج‌کننده هستند که باعث می‌شوند افراد از کمترین گشودگی در برابر تجارب جدید یا آسیب‌پذیری بترسند. آسیب‌پذیری نسبت به روابط نامشروع غالباً ریشه در طرحواره‌ها دارد، درک رابطه نامشروع از منظر آسیب‌پذیری طرح‌واره علی‌الخصوص از سمت فرد آسیب‌دیده امری بسیار مهم است، درک اینکه برخی طرحواره‌ها نشانگر نیازهایی نیرومند هستند، اگر فردی از ارضای این نیازها ناامید شود، ممکن است در جای دیگری به دنبال تأمین آن‌ها باشد [۱۴].

در بخش دیگر، رابطه فراشناخت و التیام از خیانت زناشویی نتایج حاکی از ارتباط منفی و معنی‌دار است که با پژوهش‌های ولز [۲۱]؛ عبدل پور و همکاران [۵۶] همسو است. بهترین تبیین استعاره‌ای است که ولز [۲۱] در تأثیر فراشناخت بر التیام به کار می‌رود. از منظر او اگر خیانت را به‌عنوان یک رویداد آسیب‌زا در نظر بگیریم، غلبه یافتن بر آسیب روانی ناشی از یک رویداد آسیب‌زا تا حد زیادی شبیه

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش اثر مستقیم و غیرمستقیم دو متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه و فراشناخت با میانجی‌گری صمیمیت در رابطه، کارآمدی هیجانی و بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی بر التیام از خیانت زناشویی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد برازش مناسبی بین داده‌ها با مدل پیشنهادی پژوهش وجود دارد و همچنین بر اساس اطلاعات نمودار ۳، ۷۹ درصد واریانس متغیر التیام از خیانت به‌وسیله متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار اولیه، فراشناخت، کارآمدی هیجانی، صمیمیت در رابطه و بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی قابل تبیین است، در تبیین مدل برازش شده همان طور که در مقدمه بیان شد نتایج همسو با مطالعات سیفی زاده [۳۷]؛ بهرامی و بهرامی زاده [۳۸]؛ سولومون، دیکل و زیرچا [۳۹]؛ فلاناگان [۴۱] اصل بر این است که فرد خیانت دیده در ابتدای امر و در مواجهه با خیانت همسر شروع به معنا دادن به خیانت بر مبنای طرحواره‌های ناسازگارانۀ خود، درجاماندگی با سؤالاتی که ذهنش را درگیر می‌کند و نیز پایش تهدید دوباره خیانت از سمت همسر می‌کند که به‌عنوان ۲ متغیر مستقل طرحواره ناسازگارانۀ و فراشناخت در مدل توصیف شده است، در ادامه این بازنمایی طرح‌واره‌ای و فراشناختی فرد خیانت دیده بر اساس مدل و همسو با مطالعات مظلوم، یعقوبی و محمدخانی [۵۲]؛ ذوالفقاری [۳]؛ مک‌کی [۳۱]؛ ولز [۲۱]؛ فینچام و همکاران [۵۳] بر صمیمیت در رابطه و کارآمدی هیجانی فرد خیانت دیده و به‌تبع این دو بر بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی بر اساس مطالعات اسچاد و سندبرگ [۳۳]؛ مک‌گلدای [۳۴]؛

اجتناب‌ناپذیر است، ولی رنج کشیدن اجتناب‌پذیر است [۲۲]، [۵۹].

در انتها بخشش مبتنی بر ارزش با التیام از خیانت زناشویی ارتباط مثبت و معنادار را نشان داد که با نتایج ویکز، فایف و استیلبرگ [۶۲]؛ گوردون و همکاران [۱] و باکوم و همکاران [۲] همسو است. بخشش به‌عنوان یک عمل مبتنی بر ارزش را می‌توان به‌عنوان رفتاری تعریف کرد که زندگی فرد را در مسیر مهم، چیزی که برای موقعیت موردنظر مهم و مناسب است قرار می‌دهد، مثل اینکه برای بخشش به‌جای اینکه از فرد خیانت‌کار بخواهیم با طلب آموزش از فرد خیانت دیده از نگاه او به بخشش برسیم می‌توانیم از فرد بخواهیم تا به خاطر ارزش‌های خودش مثل حفظ کیان خانواده، عدم انتقام، فرزندان، ایثار، تواضع، پذیرش، محبت و هزاران ارزش دیگر فرد خیانت‌کار را ببخشد به عبارتی عمل مبتنی بر ارزش‌ها حاصل تبدیل ارزش‌های انتزاعی به رفتار است [۲۲]. دوری از ارزش‌های فردی سلامت فرد را از بین می‌برد و باعث ایجاد مشکلات ثانویه از جمله افسردگی، روابط آسیب‌دیده، حس نقص داشتن، فقدان هدف، انتخاب‌های ضعیف و درماندگی می‌شود [۲۲] و به واسطه همین تأثیرش، التیام را سخت‌تر می‌کند.

بر اساس دیگر یافته‌های پژوهش صمیمیت و کارآمدی هیجان میانجی‌گرهای معنی‌داری بین طرح‌واره ناسازگار و فراشناخت با بخشش مبتنی بر ارزش‌ها و التیام بودند و نیز بخشش مبتنی بر ارزش‌ها میانجی‌گری معنادار بین صمیمیت و کارآمدی هیجانی با التیام از خیانت بود و نیز توانست بین فراشناخت و التیام را نیز میانجی‌گری کند و تنها رابطه بین طرح‌واره و التیام نتوانست توسط بخشش میانجی‌گری گردد. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر دسترسی دشوار به نمونه موردنظر است و پیشنهاد می‌گردد که این مدل نیز جهت تعمیم پایاتر نتایج روی مردان خیانت دیده نیز اجرا گردد. درنهایت نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که التیام از خیانت زناشویی در زنان آسیب‌دیده از خیانت یک مدل ساختاری است و صمیمیت، کارآمدی هیجان و بخشش مبتنی بر ارزش‌های شخصی نقش میانجی در این مدل ایفا می‌کنند و نیز ارائه مدلی برای پیش‌بینی عوامل ایجاد و تقویت‌کننده التیام، در بسیاری از زمینه‌ها می‌تواند راهگشا باشد. به‌بیان‌دیگر با ارائه این مدل می‌توانیم در جهت ایجاد پروتکل‌های درمانی فراتشخیصی بسترسازی کنیم و زمینه را برای درمان اثربخش‌تر خیانت زناشویی فراهم کنیم و ماهیت آسیب‌شناسی التیام را بهتر شناسایی کنیم.

غلبه یافتن بر آسیب جسمی نظیر بریدن پوست است. در مورد آسیب جسمی، بدن ما به شیوه ویژه خود، در طول زمان جراحت وارده را التیام می‌بخشد. ولی اگر شما در تلاش برای التیام بخشیدن به جراحت واردشده، دائماً پوسته زخم را با ناخن بکنید و به‌طور مکرر جای زخم را تمیز کنید، زخم همیشه تازه می‌ماند. علائم مربوط به رویداد آسیب‌زایی مثل خیانت از سمت همسر، شبیه این فرایند است. ذهن ما باگذشت زمان می‌تواند خودش را التیام بخشد و اغلب این اتفاق می‌افتد. با این حال، فرد خیانت‌دیده درست مانند زخم جسمی تازه، اگر در فرایند التیام بخشی مداخله کند، ممکن است آسیب ایجادشده طولانی شود و علائم پایدار بماند. فرد خیانت دیده از طریق درگیر شدن در نگرانی و نشخوار فکری، اجتناب از افکار و متمرکز ساختن توجه بر تهدید، در فرایند التیام مداخله می‌کند [۲۱].

همچنین بین صمیمیت در رابطه و التیام از خیانت زناشویی ارتباط مثبت و معنادار است که با نتایج پژوهش‌های باتلر و همکاران [۵۷]؛ ویکز و تریث [۵۸]؛ پاک‌نیت و روشن [۶۴] همسو است. صمیمیت یک نیاز بنیادی است؛ و به معنای احساس نزدیک بودن به شریک، دلواپسی قابل‌انتظار برای سلامتی طرف مقابل و دریافت دوجانبه حمایت است [۲۵]. در یک رابطه زوجی صمیمیت شامل چهارعنصر اصلی است:

۱- احساس امنیت

۲- حس اعتماد به‌طرف مقابل

۳- ارتباط مؤثر با شریک

۴- عدم نگران بودن در مورد صمیمی شدن در رابطه. ولی در خیانت هر چهارعنصر به خطر می‌افتد، خط قرمزها شکسته می‌شود و اعتماد از بین می‌رود، رابطه مخفیانه هر دو نفر می‌تواند احساس امنیت زوج را از آن‌ها بگیرد و در نتیجه برحس نزدیک بودن اثر بگذارد و آن‌ها را نسبت به یکدیگر آسیب‌پذیر کند [۵۸].

کارآمدی هیجانی با التیام از خیانت زناشویی ارتباط مثبت و معنادار را نشان داد که با نتایج پژوهش‌های مک کی و وست [۲۲]؛ وورل [۵۲]؛ کرینگ و اسوان [۵۹]؛ ویمز و پینا [۶۰]؛ مک ایووی و نوردون [۶۱]؛ زار و روشن [۶۳] همسو است. از آنجایی که کارآمدی هیجانی به میزان توانایی فرد برای تجربه کردن و پاسخگویی مؤثر به تمام هیجان‌ها، متناسب با بافت و همسو با ارزش‌ها اطلاق می‌شود. به‌این‌ترتیب، هرچه افراد بیشتر بتوانند هیجان‌های دشوار خود را به شیوه مؤثرتری تجربه کنند، آن‌ها را از طریق مقابله تنظیم کرده و ارزش‌های خود را ابراز کنند، از کارآمدی هیجانی بالاتری برخوردار خواهند بود [۲۲]، [۶۱]. فرض فلسفی زیربنایی کارآمدی هیجان این است که درد

12- Stanford PS. A Review of "Intimacy After Infidelity: How to Rebuild & Affair-Proof Your Marriage" Solomon, SD, & Teagno, LJ Oakland, CA: New Harbinger Publications, 2006, 189 pp., \$14.95 (paperback).

13- Porjorat M. A comparative study of early maladaptive schemas in women with marital infidelity experience and those who didn't have such an experience. *Acta Medica International*. 2016 Jan 1; 3(1):89.

۱۴- سیمونه، چپارا؛ دیفرانسسکو، اکهاردردیگر؛ استیونس، بروس. طرح‌واره درمانی برای زوج‌ها، ترجمه شهرام محمدخانی و همکاران. تهران: انتشارات ابن‌سینا، ۱۳۹۷.

15- Mullet E, Neto F, Riviere S. Personality and its effects on resentment, revenge, forgiveness, and self-forgiveness. *Handbook of forgiveness*. 2005 Jun 21; 159-81.

16- Cunningham L, Cardoso Y. Loving kindness meditation and couples therapy: Healing after an infidelity. *Ideas and Research You Can Use: VISTA*. 2012;1(9):1-0.

17- Fife ST, Weeks GR, Stellberg- Filbert J. Facilitating forgiveness in the treatment of infidelity: An interpersonal model. *Journal of Family Therapy*. 2013 Nov;35(4):343-67.

18- Legaree TA, Turner J, Lollis S. Forgiveness and therapy: A critical review of conceptualizations, practices, and values found in the literature. *Journal of Marital and Family Therapy*. 2007 Apr;33(2):192-213.

19- Gafoorian, P. & Hassanabadi. H. (2016). Effectiveness of Acceptance and Commitment Therapy on Thought Control and Meta Cognitive Beliefs among Females Experienced Extramarital Affairs Trauma. *International Journal of Women's Health and Wellness*; 2016: 2(22): 41-56.

20- Bennett H, Wells A. Metacognition, memory disorganization and rumination in posttraumatic stress symptoms. *Journal of anxiety Disorders*. 2010 Apr 1; 24(3): 318-25.

۲۱- ولز، آدریان. راهنمای عملی درمان فراشناختی اضطراب و افسردگی، ترجمه شهرام محمدخانی. تهران: انتشارات وراي دانش، ۱۳۹۵.

۲۲- مک‌کی، متیو و وست، آپریلیا. درمان مبتنی بر کارآمدی هیجانی، ترجمه شهرام محمدخانی، الیاس اکبری، محمد خالقی. تهران: انتشارات ابن‌سینا، ۱۳۹۷.

تشکر و قدردانی

در پایان از تمام زنانی که ما را در این پژوهش یاری نمودند و در شرایط بد روحی مساعدت لازم را انجام دادند کمال تشکر را داریم.

منابع

1- Gordon KC, Baucom DH, Snyder DK, Dixon LJ. Couple therapy and the treatment of affairs. *Clinical handbook of couple therapy*. 2008: 429-58.

2- Baucom DH, Snyder DK, Gordon KC. Helping couples get past the affair: A clinician's guide. Guilford Press; 2011 Feb 18.

3- Fife ST, Weeks GR, Stellberg- Filbert J. Facilitating forgiveness in the treatment of infidelity: An interpersonal model. *Journal of Family Therapy*. 2013 Nov;35(4):343-67.

4- Karris M, Caldwell BE. Integrating emotionally focused therapy, self-compassion, and compassion-focused therapy to assist shame-prone couples who have experienced trauma. *The Family Journal*. 2015 Oct;23(4):346-57.

5- Barlow DH, Ellard KK, Fairholme CP. Unified protocol for transdiagnostic treatment of emotional disorders: Workbook. Oxford University Press; 2010 Dec 14.

۶- هارلی، ویلارد و چالمرز، جنیفر. رهایی از خیانت زناشویی، ترجمه شمس‌الدین حسینی و الهام آرام‌نیا. تهران: انتشارات نسل نواندیش، ۱۳۸۵.

7- Bird MH, Butler MH, Fife ST. The process of couple healing following infidelity: A qualitative study. *Journal of Couple & Relationship Therapy*. 2007 Dec 14; 6(4):1-25.

8- Johnson SM. Broken bonds: An emotionally focused approach to infidelity. *Journal of Couple & Relationship Therapy*. 2005 Sep 13;4(2-3):17-29.

9- Olson MM, Russell CS, Higgins- Kessler M, Miller RB. Emotional processes following disclosure of an extramarital affair. *Journal of Marital and Family Therapy*. 2002 Oct; 28(4):423-34.

10- Rokach A, Philibert-Lignièrès G. Intimacy, loneliness & infidelity. *The Open Psychology Journal*. 2015 May 15;8(1). pp. 71-77.

11- Bravo IM, White Lumpkin P. The complex case of marital infidelity: An explanatory model of contributory processes to facilitate psychotherapy. *The American Journal of Family Therapy*. 2010 Sep 30; 38(5):421-32.

- ۳۵- نامنی، ابراهیم؛ محمدی‌پور، محمد؛ نوری، جعفر. اثربخشی درمان هیجان‌مدار به شیوه گروهی بر بخشودگی بین فردی و امید در زنان مطلقه. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی. ۱۳۹۵؛ ۸ (۲۹): ۵۶-۷۸.
- ۳۶- بساک‌نژاد، سودابه؛ امان‌الهی، عباس؛ سعادت‌مند، خدیجه. اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد بر صمیمیت و بخشش زوج‌ها. مجله روانشناسی خانواده، ۱۳۹۶؛ ۴ (۱): ۴۱-۵۲.
- ۳۷- سیفی‌زاده آرانی، حامد؛ زارعی‌محمودآبادی، حسن؛ بخشایش، علیرضا. رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سازگاری زناشویی با واسطه‌گری ترس از صمیمیت در متأهلین. مجله خانواده پژوهشی، ۱۳۹۸؛ ۱۵ (۴): ۴۶۷-۴۸۶.
- 38- ehsan HB, bahramizadeh H. Early maladaptive schemas and agreeableness in personality five factor model. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011;30:547-51.
- 39- Solomon Z, Dekel R, Zerach G. Posttraumatic stress disorder and marital adjustment: The mediating role of forgiveness. *Family Process*. 2009 Dec;48(4):546-58.
- 40- Kimmes JG, Durtschi JA. Forgiveness in romantic relationships: The roles of attachment, empathy, and attributions. *Journal of Marital and Family Therapy*. 2016 Oct;42(4):645-58.
- 41- Flanagan KS, Hoek KK, Ranter JM, Reich HA. The potential of forgiveness as a response for coping with negative peer experiences. *Journal of Adolescence*. 2012 Oct 1;35(5):1215-23.
- 42- Fincham FD, Hall J, Beach SR. Forgiveness in marriage: Current status and future directions. *Family Relations*. 2006 Oct;55(4):415-27.
- ۴۳- کاف، تکنوری و مارکولایدز، جرج. مبانی مدل‌یابی معادلات ساختاری، ترجمه بلال ایزانلو، محسن دهقانی، مجتبی حبیبی عسگرآبادی. تهران: انتشارات رشد، ۱۳۹۳.
- ۴۴- مؤمنی‌جاوید، مهرآور؛ شعاع‌کاظمی، مهرانگیز؛ پورشهریاری، مه‌سیما. بررسی تأثیر مشاوره گروهی با رویکرد بین فردی بر بهبود روابط زناشویی مادران خیانت‌دیده. فصلنامه مطالعات روان‌شناختی، ۱۳۹۴؛ ۱۱ (۲): ۸۷-۱۱۳.
- ۴۵- آیت‌مهر، فاطمه و صادق‌پور، سامان. مقایسه کارآمدی درمان فراشناختی و درمان شناختی - رفتاری در کاهش باورهای فراشناختی، باورهای آمیختگی، نشانگان توقف درونی و باورهای کنترل/خطر در افراد وسواس شستشو. مجله روانشناسی و روان‌پزشکی شناخت، ۱۳۹۷؛ ۵ (۱): ۱-۱۷.
- 23- McEvoy PM, Nathan P, Norton PJ. Efficacy of transdiagnostic treatments: A review of published outcome studies and future research directions. *Journal of Cognitive Psychotherapy*. 2009 Feb 1;23(1):20-33.
- 24- Wetterneck CT, Hart JM. Intimacy is a transdiagnostic problem for cognitive behavior therapy: Functional Analytical Psychotherapy is a solution. *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy*. 2012;7(2-3):167.
- 25- Martin JL, Ashby JS. Perfectionism and fear of intimacy: Implications for relationships. *The Family Journal*. 2004 Oct;12(4):368-74.
- 26- Weeks GR, Fife ST. Couples in treatment: Techniques and approaches for effective practice. Routledge; 2014 Jan 10.
- ۲۷- موتابی، فرشته و فتی، لادن. راه و رسم درمانگری در نظریه شناختی و رفتاری. تهران: انتشارات دانژه، ۱۳۹۶.
- 28- Fenell DL. Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*. 1993 Oct.;15: 446-460.
- 29- Donahue JJ, McClure KS, Moon SM. The relationship between emotion regulation difficulties and psychopathic personality characteristics. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*. 2014 Apr; 5(2):186.
- ۳۰- ذوالفقاری، مریم؛ فاتحی‌زاده، مریم؛ عابدی، محمدرضا. تعیین رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با ابعاد صمیمیت زناشویی زوجین شهر اصفهان. مجله خانواده‌پژوهی، ۱۳۸۷؛ ۴ (۳): ۲۴۷-۲۶۱.
- ۳۱- مک‌کی، متیو؛ فنینگ، پاتریک؛ پالگ، کیم. مهارت‌های زندگی زناشویی، ترجمه شهرام محمدخانی و قدرت عابدی. تهران: انتشارات ابن‌سینا، ۱۳۹۷.
- 32- Boyes, A. & Fletcher, J. (2007). Metaperceptions of Bias in Intimate Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 92(2): pp. 286-306.
- 33- Schade, L. & Sandberg, G. (2012). Healing the Attachment injury of marital infidelity using emotionally focused couples therapy: A case illustration. *The American journal of family therapy*, Vol 40: pp. 434-444.
- 34- Goldie, M. (2013). Infidelity and Forgiveness: Therapists' Views on Reconciliation and Restoration of Trust Following Disclosure of Infidelity. (doctoral dissertation). Brigham Young University. provo.

- 58- Weeks GR, Fife ST. Couples in treatment: Techniques and approaches for effective practice. Rutledge; 2014 Jan 10.
- 59- Kring, A. M., & Sloan, D. M. Emotion regulation and psychopathology: A Tran diagnostic approach to etiology and treatment. New York: Guilford Press, 2010.
- 60- Vimz, B., & Pina, W. The assessment of emotion regulation improving construct. Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment.; 2010 : 132(1): 1-7.
- 61- McEvoy, P. M., Nathan, P., & Norton, P. J. Efficacy of trans diagnostic treatments: A review of published outcome studies and future research directions. Journal of Cognitive Psychotherapy, 2009; 23(1): 20-33.
- 62- Fife, S., & Weeks, R. Treating infidelity: An integrative approach. The family journal: Counseling and therapy for couples and families, 2008; 116(4): 316-323.
- ۶۳- زارع درخشان، احترام، روشن چلسی، رسول. رابطه بین رضایت جنسی، خودکارآمدی جنسی و شادکامی بر رضایت زناشویی: نقش میانجی ناگویی هیجانی. روانشناسی بالینی و شخصیت
doi: 10.22070/cpap.2020.2918
- ۶۴- پاک‌نیت، معصومه؛ روشن چلسی، رسول. پیش‌بینی رضایت زناشویی براساس هیجان خواهی، صمیمیت، عملکرد جنسی و ویژگی‌های شخصیتی در پرستاران. مجله روان‌شناسی بالینی و شخصیت، ۱۳۹۷: ۱۶ (۱)، صص ۱۵۹-۱۷۸.
- 46- Rafiee S, Hatami A, Foroughi A. Relationship between early maladaptive schema and attachment style in woman with infidelity. 2011; 2(1): 21-36.
- ۴۷- اعتمادی، عذرا؛ جابری، سمیه؛ احمدی، سیداحمد. بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی با صمیمیت زناشویی. مجله پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری. ۱۳۹۴: ۵ (۹): ۱۴۳-۱۵۲.
- ۴۸- خمسه، اکرم؛ حسینیان، سیمین. بررسی تفاوت‌های جنسیتی بین ابعاد گوناگون صمیمیت در دانشجویان متأهل. فصلنامه مطالعات زنان. ۱۳۸۷: ۶ (۱): ۴۲-۵۳.
- 49- Zandipur T. The relationship Forgiveness with life satisfaction in women married non-native students of Tehran University. journal of Social Studies - Psychological women, 2002; 5(3): 109-122.
- 50- Mazloom, M., Mohammadkhani, Sh., Akbari, M., West, A., & Hasani, JP. sychometric properties of the Persian version of the emotion efficacy scale2. (unpublished manuscript).
- ۵۱- هومن، حیدرعلی. مدل‌یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل. تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۸.
- 52- Mazloom M, Yaghubi H, Mohammadkhani S. Post-traumatic stress symptom, metacognition, emotional schema and emotion regulation: A structural equation model. Personality and Individual Differences. 2016 Jan 1;88:94-8.
- 53- Fincham FD, Paleari FG, Regalia C. Forgiveness in marriage: The role of relationship quality, attributions, and empathy. Personal Relationships. 2002 Mar;9(1):27-37.
- ۵۴- وورل، مایکل. زوج‌درمانی شناختی رفتاری، ترجمه شهرام محمدخانی و محمد امین‌زاده. تهران: انتشارات ابن‌سینا، ۱۳۹۸.
- 55- Young JE, Gluhoski V. A schema-focused perspective on satisfaction in close relationships. Satisfaction in close relationships. 2010:356-81.
- ۵۶- عبدالپور، قاسم؛ خانجانی، زینب؛ علیلو، مجید؛ فخاری، علی. اثربخشی درمان فراشناختی بر باورهای فراشناختی بیماران مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه. مجله طنین سلامت. ۱۳۹۴: ۱۶ (۳): ۱۶-۲۴.
- 57- Butler MH, Harper JM, Seedall RB. Facilitated disclosure versus clinical accommodation of infidelity secrets: An early pivot point in couple therapy. Part 1: Couple relationship ethics, pragmatics, and attachment. Journal of Marital and Family Therapy. 2009 Jan;35(1):125-43.